

Jaarplan Radicalisering en Extremisme 2021

Inleiding

De raadsbrief van begin 2019 zet het radicaliseringsbeleid neer. Jaarlijks vertalen we dit naar een jaarplan. Het jaarplan geeft weer langs welke lijnen het programma is opgebouwd en geeft per lijn aan welke resultaten we in het komende jaar willen boeken.

De raadsbrief identificeert 3 doelstellingen van het radicaliseringsbeleid:

1. Het versterken van de democratische veerkracht van de stad
2. Het signaleren en tegengaan van radicalisering en extremisme
3. Het voorkomen van en bieden van bescherming tegen extremistisch gedrag en terroristisch geweld.

Een deel van deze doelstellingen wordt nagestreefd via andere beleidsprogramma's (bv. Amsterdammerschap in het onderwijs, aanpak terrorisme en bewaken en beveiligen). Het programmateam radicalisering en extremisme (R&E) draagt bij aan hun inzet vanuit de eigen kennis en expertise.

Het programma radicalisering en extremisme (R&E) werkt langs vier lijnen aan de doelstellingen:

- A. Het programmateam is een informatie- en kenniscentrum.
- B. We organiseren de preventie radicalisering via de brede preventieve inzet van de gemeente.
- C. We versterken en benutten de aanpak van radicalisering in het professionele netwerk.
- D. We grijpen in bij risico's vanuit personen, groepen en netwerken.

In de volgende paragrafen beschrijven we de vier lijnen en geven we per lijn de beoogde resultaten voor 2021 weer.

A. Het programmateam is een informatie- en kenniscentrum over radicalisering en extremisme

We beschikken over actuele inzichten en recente informatie. We volgen mondiale, nationale en lokale ontwikkelingen op de voet. We duiden die ontwikkelingen in termen van geweldsrisico's en risico's voor ondermijning van de democratische rechtsorde in Amsterdam. We volgen de opkomst van ideologieën en bewegingen wanneer er signalen zijn over radicalisering. Doel is om als gemeente (en als programmateam in het bijzonder) goed in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld met nieuw beleid of nieuwe maatregelen.

Bij ontwikkelingen of incidenten brengen we relevante partijen bij elkaar, zorgen we voor gezamenlijke analyse en duiding en werken we toe naar een gezamenlijke aanpak. Per onderwerp of incident bepalen we de eigen rol.

We analyseren de informatie in onze dossiers (bv. van de persoonsgerichte aanpak). Ook halen we informatie op bij al onze partners en benutten daarbij de netwerken van de stad (stadsdelen en diversiteit). We bouwen ons professionele netwerk uit en onderhouden contacten met deze partners. We distilleren hieruit een actueel beeld van radicalisering en extremisme in Amsterdam. We hebben ontwikkelingen in beeld voordat ze politiek aangekaart worden. We halen doorlopend input bij wetenschappers en externe experts. We duiden de impact van ontwikkelingen voor Amsterdam. We delen ons beeld met partners in de stad. We agenderen ontwikkelingen op de juiste plek.

In 2021:

Vergroten we het zicht op:

- fenomenen en vatbaarheid: twee keer per jaar stellen we een informatiebeeld op waarin we informatie over radicalisering, extremisme en polarisatie in de stad samenbrengen. In 2021 verbeteren we de methode achter het informatiebeeld door deze te toetsen bij wetenschappers.
- personen en netwerk: we maken een inhoudelijke analyse van alle dossiers in de iPGA-R en we stellen een netwerkanalyse op.
- nieuwe fenomenen: we brengen nieuwe fenomenen (bv. complotdenken en anti-establishment beweging) in kaart en bepalen hoe het lokaal bestuur daarop in kan spelen.
- Scheidslijnen, conflict en polarisatie: we participeren in het onderzoek door het Stedelijk Strategieteam en krijgen daardoor een beeld van potentiële conflictsituaties en mogelijke blinde vlekken in het beleid.

Daarnaast

- onderhouden we contact met de stad, door bij incidenten en gebeurtenissen de stad in te gaan en in gesprek te gaan. We benutten ons netwerk (aandachtsfunctionarissen, politie, OM, NCTV/AIVD, etc.) en we benutten de formele en informele netwerken van diversiteit en stadsdelen. We breiden de informatie-uitwisseling met deze partners uit.
 - blijven we de wetenschap betrekken bij het programma, zowel door twee keer per jaar met een groep experts te reflecteren op het radicaliseringsbeleid en actuele ontwikkelingen, als door het betrekken van wetenschappers en andere experts bij diverse ontwikkelingen die hierboven geschetst zijn (bv. de verkenning in het professionele netwerk, het onderzoek naar psychopathologie in de iPGA-R en de commissie van toezicht).
-

B. We organiseren de preventie radicalisering via de brede preventieve inzet van de gemeente.

De gemeente Amsterdam voert beleid om te voorkomen dat jongeren verkeerde afslagen nemen in hun leven en bijvoorbeeld terecht komen in criminaliteit of andere vormen van probleemgedrag vertonen. Vaak gaat het om dezelfde risicofactoren die kunnen leiden tot radicalisering. Preventie van radicalisering maken we daarom onderdeel van het bredere preventieve jeugdbeleid van de gemeente. Dit doen we met financiële middelen, met kennis en expertise en met inzicht in waar radicalisering in Amsterdam speelt.

Daardoor worden de financiële middelen zo effectief mogelijk ingezet om risicogedrag van jongeren te voorkomen en bereiken we zoveel mogelijk risicojongeren met interventies die (ook) bijdragen aan het voorkomen van radicalisering en extremisme. Tegelijkertijd voorkomen we dubbele inzet op dezelfde doelgroepen en versplintering van de middelen.

In 2021:

- zetten we preventieve interventies in via Flexibel Preventief Aanbod Jeugd (FPAJ), gericht op de preventie van risicogedrag bij jongeren. Vanuit de begroting van het programma R&E zetten we financiële middelen in om preventieve interventies in te kopen die ook bijdragen aan het tegengaan van radicalisering en extremisme. In overleg met afdeling Jeugd bepalen we welke interventies worden ingekocht. Op basis van ons informatiebeeld bepalen we mede waar en op welke groepen deze interventies worden ingezet.
- zorgen we voor aandacht voor radicalisering in het onderwijs, door het bestaande Educatief Programma Jongeren (EPJO), gericht op de preventie van risicogedrag in het onderwijs, in te

zetten op scholen in buurten met vatbaarheid voor radicalisering. In dit programma is specifiek aandacht voor radicalisering.

- dragen we bij aan de beleidsontwikkeling van programma's als Positief Perspectief (gericht op risicojongeren) en Amsterdammerschap en zorgen we dat radicalisering en extremisme een plek hebben binnen die programma's en, op basis van het informatiebeeld, dat deze programma's ook zijn gericht op daar waar radicalisering en extremisme speelt.
-

C. We versterken en benutten de aanpak van radicalisering in het professionele netwerk.

In Amsterdam werken talloze professionals aan het ondersteunen van individuen (jongeren en volwassenen) die het moeilijk hebben of die probleemgedrag (dreigen te) vertonen. We zijn erop gericht om deze professionals te helpen om radicalisering te herkennen en ondersteunen ze bij het handelen na signalen van radicalisering. We werken vanuit de overtuiging dat professionals een belangrijke signalerende functie hebben en dat ze bij eerste tekenen van radicalisering het beste in staat zijn verdere radicalisering te voorkomen.

We zorgen dat er zo breed mogelijk in het professionele netwerk in de stad algemene basiskennis is over radicalisering en extremisme. We voeden professionals met actuele informatie en geïnteresseerde professionals krijgen een training. We hebben een netwerk van aandachtsfunctionarissen die zorgen voor aandacht voor radicalisering binnen hun organisatie en die we voeden met informatie en benutten voor onze informatiepositie. Via het steunpunt ondersteunen we professionals bij concrete signalen van radicalisering (zie ook D).

In 2021

- trainen we diverse professionals, waarbij we gebruik maken van het Rijksopleidingsinstituut tegenaan Radicalisering (ROR). We analyseren het huidige professionele netwerk en bepalen op welke sectoren en organisaties we extra inzetten.
 - vergroten we de bekendheid over radicalisering en extremisme en over het programma (met nadruk op Steunpunt Radicalisering en trainingsaanbod) door voorlichtingen voor diverse groepen professionals in de stadsdelen. We stellen een communicatiekalender op.
 - breiden we het netwerk aandachtsfunctionarissen uit en versterken de banden met het huidige netwerk. We organiseren themabijeenkomsten (vooralnog digitaal), onderhouden doorlopend contact en spelen in op specifieke vragen van aandachtsfunctionarissen en hun organisaties (bv. over hoe de aandacht voor en kennis over radicalisering in hun organisatie te verhogen).
 - hebben we specifieke aandacht voor het onderwijs, door het organiseren van een masterclass als onderdeel van het programma "grootstedelijk onderwijs" en het agenderen van radicalisering in het Onderwijscafé.
 - voeren we een verkenning uit (o.l.v. 5.1.2e) naar hoe op de lange termijn aandacht voor en expertise over radicalisering en extremisme geborgd kan worden bij professionals in het sociaal, zorg en jeugd domein.
-

D. We grijpen in bij dreiging vanuit personen, groepen of netwerken.

Radicalisering en extremisme kunnen een bedreiging vormen voor Amsterdam. Bij concrete signalen van radicalisering en extremisme zorgen we dat er gericht wordt ingezet om de dreiging te beperken. Het kan gaan om het beperken van het risico dat een persoon overgaat tot geweld of dat de democratische rechtsorde ondermijnd wordt. De inzet is altijd proportioneel: afhankelijk van de specifieke situatie zetten we meer of minder vergaande interventies in. Om een beeld te vormen van de potentiële dreiging doen we onderzoek naar personen, groepen en netwerken. Op basis van objectieve afwegingskaders komen we tot een duiding van de situatie.

De rol van het programmateam in de inzet van interventies is afhankelijk van de duiding. In sommige situaties voeren we vanuit het programma regie. Als er veiligheidsrisico's zijn vanuit een individu, zetten we in via de persoonsgerichte aanpak. De persoon in kwestie krijgt een regisseur, die alle benodigde partijen bij elkaar brengt om de veiligheidsrisico's te verminderen. Als er geen veiligheidsrisico is, maar wel zorgen over radicalisering, (bijvoorbeeld door GGZ problematiek) leiden we toe naar de benodigde zorg en ondersteuning (in de gemeentelijke organisatie en/of het sociaal domein). Bij signalen van ondermijning van de democratische rechtsorde werken we samen met politie en OM en andere partners voor duiding en mogelijke acties. Samenwerking is gericht op het waar mogelijk tegengaan en anders het beperken van de impact van ondermijnd gedrag. Samen met de stadsdelen zetten we in op polarisatie wanneer het leidt tot veiligheidsvraagstukken.

In 2021

Steunpunt radicalisering.

Het Steunpunt zetten we komend jaar nadrukkelijk neer als het portaal voor advies en informatie over radicalisering en extremisme en het verzamelpunt voor alle signalen en meldingen over radicalisering en extremisme in de stad. Professionals en burgers kunnen bij het Steunpunt terecht met al hun vragen en signalen en meldingen over radicalisering en extremisme. Professionals met vragen worden ondersteund met expertise. Signalen/ meldingen worden geïdentificeerd en opgevolgd, via de iPGA-R of via andere wegen (bv doorgeleiding naar andere hulpverlening, met aandacht voor radicalisering). In 2021 gaan we verder met het professionaliseren van het Steunpunt en de duidingen van de signalen/ meldingen (met trainingen voor de steunpuntmedewerkers en de weegploeg) en met het vergroten van de bekendheid van het Steunpunt (o.a. met een nieuwe meting van de bekendheid door OIS). We versterken de duiding van nieuwe signalen/ meldingen aan de hand van het nieuwe beoordelingskader en beleidskader voor de iPGA-R.

Gerichte preventie.

Het enige regelmaat ontvangen we signalen over personen waar wel zorgen zijn over radicalisering, maar waar nog onvoldoende gevaarsrisico vanuit gaat voor de iPGA-R. Denk aan personen die uitstromen uit de iPGA-R, ^{5.1.2.e} uit de iPGA-R of signalen bij het steunpunt waar wel zorgen maar geen gevaarsrisico blijkt uit de duiding. In het beleidskader hebben we vastgesteld een zorgplicht te hebben voor deze mensen. In 2021 organiseren we deze zorgplicht. We begeleiden deze mensen naar hulpverlening (bv. via het AcVZ loket) waarbij we zorgen dat er radicaliseringsexpertise wordt gemobiliseerd. Ook starten we met een programma waarin we mentoren opleiden om mensen te helpen grip op het leven te krijgen en daarmee minder vatbaar voor radicale ideologieën.

iPGA-R.

Kern van de iPGA-R blijft het voeren van casusregie op geradicaliseerde personen waar een gevaarsrisico van uit gaat. Het gaat op dit moment om circa 50 personen. In 2021 willen we de volgende verbeteringen doorvoeren in de iPGA-R:

- Verhogen van de kwaliteit van de regisseurspool, door heldere aansturing, vakontwikkelingen, intervisie.
- We verhogen de legitimiteit van de opname van personen in de aanpak, door periodieke evaluatie van elke casus en door evaluatie van het beoordelingskader.
- We verbeteren de registratie, zowel door aanpassingen in het systeem als in de wijze van registreren door regisseurs.

- We richten een commissie van toezicht in, om de impact van de aanpak op mensen in de aanpak te onderzoeken. Ook voeren we een privacy impact assessment uit (in het kader van de wet AVG).
- We analyseren de interventies die we inzetten, beoordelen hoe ze werken en ontwikkelen nieuwe interventies waar nodig. Ook laten we de Universiteit van Amsterdam een onderzoek doen naar psychopathologie in de iPGA-R.
- We organiseren familiebijeenkomsten voor familie van mensen in de aanpak, om hen steun te bieden.

Beschermen democratische rechtsorde.

We zien in de stad extremistische gedragingen die vaak niet direct strafbaar zijn, maar die wel schadelijk zijn voor de democratische gemeenschap die Amsterdam is en wil zijn. Vaak is er tegelijkertijd gebrek aan handelingsperspectief. Handelen vraagt bovendien een heel nauwkeurige afweging en analyse. In 2021 willen we die afweging en analyse beter structureren en op basis daarvan nieuwe handelingsperspectieven ontwikkelen. In 2021 voeren we de volgende activiteiten uit op dit thema:

- Ontwikkelen van een gedeeld afwegingskader om gedragingen te duiden en analyseren
- Vaker signalen ontvangen van partijen in de stad over dit type gedragingen.
- Duidelijker handelingsperspectief ontwikkelen bij signalen.

Op twee specifieke thema's ontwikkelen we een specifieke aanpak (samen met de driehoek, gemeentelijke afdelingen en NCTV/AIVD/SZW):

- Informele scholing. Doel is om meer inzicht te krijgen in de praktijk van informele scholing in Amsterdam, zodat de driesporenaanpak daarop ingezet kan worden.
 - Statelijke inmenging. Op basis van de briefing door NCTV en AIVD op dit thema werken we aan het verbeteren van de informatiepositie en handelingsperspectieven.
-

Bijlage

In de bijlage werken we dit verder uit in concrete acties en een planning.